

Motion till riksdagen

1988/89:K205

av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m. fl. (c)
Grundlagsregleringen av svenska medborgares
rösträtt

Rösträtten är en grundläggande demokratisk rättighet. Skyddet för denna rättighet är av allra största vikt. Svenska medborgares rösträtt vid val till riksdagen skall vara garanterad i grundlag. Detta skall gälla för alla medborgare.

Så är det inte för närvarande. Utlandssvenskarna har tillerkänts rösträtt genom bestämmelser i vallagen. Det innebär att deras rösträtt kan begränsas eller avskaffas genom ett beslut av riksdagsmajoriteten. Detta anser inte vi är en acceptabel ordning. Vi föreslår därför att grundlagen ändras så att rösträttskyddet kommer att omfatta även utlandssvenskarna.

Svenska medborgare som vistas utomlands var länge – på grund av de regler som gällde för mantalsskrivning och röstlängd – helt berövade rätten att utöva den rösträtt som formellt tillkom dem enligt huvudregeln i grundlagen.

I etapper har dessa medborgare sedermera tillerkänts rätten att utöva sin rösträtt. Sålunda beslöt riksdagen 1967 att den som någon gång under de senaste fem åren varit kyrkobokförd i Sverige efter ansökan skulle uppföras i röstlängd. 1975 utsträcktes kvalifikationstiden till sju år. Två år senare, 1977, beslöt riksdagens majoritet – socialdemokrater och kommunister röstade emot – att tidsgränsen helt skulle slopas.

Motiveringen var principiell: Svenska medborgare skall inte av tekniska skäl fränkännas en medborgerlig rättighet av grundläggande demokratisk betydelse. Det var dessutom för dem som drabbades av den tidigare tidsgränsen svårt att förstå, att den rösträtt de kunde utöva i ett val gick förlorad i nästa.

Det sätt på vilket dessa gruppers rösträtt reglerats är – som vi framhållit ovan – dock inte tillfredsställande. Det ger inte ett tillräckligt skydd eftersom reglerna kan ändras genom ett enda riksdagsbeslut med enkel majoritet.

Att frågan inte alls är av enbart teoretiskt intresse framgår av det förslag som i enlighet med den socialdemokratiska regeringens direktiv lades fram av 1983 års rösträttskommitté (SOU 1984:11). Kommitténs betänkande innefattade nämligen ett förslag om inskränkning av utlandssvenskarnas rösträtt. De som vistats utomlands mer än tio år skulle fråntas rösträtten. Bakom detta förslag stod de socialdemokratiska och kommunistiska ledamöterna. Samtidigt föreslog utredningsmajoriteten att utländska medborgare skulle ges rösträtt också i riksdagsval.

Den viljeinriktning som den socialistiska majoriteten därmed angav är djupt oroande och visar hur angeläget det är att skyddet för de svenska

medborgarnas rösträtt förstärks. En riksdagsmajoritet skall inte under mandatperioden – av valtaktiska eller andra skäl – kunna ändra på de grundläggande rösträttsvillkoren. Förslag om sådana ändringar måste åtminstone kunna underställas folket i val. För att detta skall kunna garanteras krävs det att rösträtten grundlagsskyddas.

Mot. 1988/89
K205

Vi har krävt detta vid varje riksmöte sedan flera år tillbaka, men vårt krav har avvisats av den socialistiska riksdagsmajoriteten. Någon annan förklaring till detta än att man fortfarande har för avsikt att vid lämpligt tillfälle inskränka utlandssvenskarnas rösträtt är svår att finna.

Vi återkommer därför med vårt krav. Vi föreslår således att den särbestämelse som nu finns i regeringsformen 3 kap. 2 § och som möjliggör förändringar av utlandssvenskarnas rösträtt genom ändring av vallagen utgår. Därmed blir det klart fastlagt att rösträtten för alla svenska medborgare enligt grundlagen är knuten till medborgarskapet.

Hemställen

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställer vi att riksdagen beslutar att regeringsformen 3 kap. 2 § skall ha följande lydelse:

2 §

Rösträtt vid val till riksdagen tillkommer svensk medborgare som är eller någon gång varit bosatt i riket. Den som icke har uppnått aderton års ålder senast på valdagen har ej rösträtt.

Stockholm den 12 januari 1989

Bertil Fiskesjö (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Birger Andersson (c)

Karin Starrin (c)

Rune Backlund (c)

Kjell Ericsson (c)

Anders Svärd (c)

Bengt Kindbom (c)

Rosa Östh (c)

Martin Olsson (c)

Stina Eliasson (c)

Ulla Tillander (c)